

A Régiók Bizottsága véleménye a helyi és regionális önkormányzatok szerepe az új balti-tengeri stratégiában

(2009/C 200/06)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- üdvözli, hogy az Európai Tanács felkérte az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki stratégiát a Balti-tenger térségére. Számos okból éppen a balti-tengeri térség tűnik alkalmasnak kísérleti projektekhez, hogy belső uniós stratégiát vezessenek be egy makrorégió számára, és mint az északi dimenzió révén a balti-tengeri stratégia esetében, harmadik országokkal folytatott együttműködést indítsanak el;
- hangsúlyozza, hogy a balti-tengeri stratégiának ki kell terjednie a helyi és regionális önkormányzatokra és a polgárok szempontjaira; úgy véli, hogy Oroszországot és Norvégiát is be kellene vonni a balti-tengeri stratégiába, még hozzá a kidolgozástól egészen a végrehajtásig. A hatékonyság érdekében a stratégiának kapcsolódnia kell az északi dimenzióhoz. Az északi dimenzió révén a balti-tengeri stratégia a Barents-régióra is kiterjed;
- javasolja, hogy a Tanács a stratégia keretében közös célokat és tevékenységeket határozzon meg, majd hozzon azokról döntést. A döntéseket kivétel nélkül az Európai Bizottság által irányított és a balti-tengeri térség kormányai, az Európai Bizottság, az Európai Parlament, valamint a helyi és regionális szint választott képviselőiből álló munkacsoportnak kell előkészítenie. A helyi és regionális szint képviselőit a Régiók Bizottsága tagjai közül kell kiválasztani;
- javasolja, hogy ezt a munkát az évente egyszer összeülő Baltic Sea Forum támogassa. A fórum az érintettek széles körét egyesíti, akiket hasonló elvek alapján választanak ki, mint azoknak a konzultatív konferenciáknak a résztvevőit, melyeket a balti-tengeri stratégia kidolgozása kapcsán azért hívnak össze, hogy megvitassák a stratégia jellegét és a cselekvési program végrehajtását.

Előadó: Uno ALDEGREN (SE/SPE), Schonen régió regionális tanácsának alelnöke

I. POLITIKAI AJÁNLÁSOK

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

Általános megjegyzések

1. üdvözlí, hogy az Európai Tanács felkérte az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki stratégiát a Balti-tenger térségére. Számos okból éppen a balti-tengeri térség tűnik alkalmasnak kísérleti projektre ahhoz, hogy belső uniós stratégiát vezessenek be egy makroregió számára, és mint az északi dimenzió révén a balti-tengeri stratégia esetében, harmadik országokkal folytatott együttműködést indítsanak el;

2. örömmel veszi azt a szándékot, hogy hasonló makroregionális kezdeményezéseket és stratégiákat vegyenek fontolóra a Fekete-tengert, a Duna-medencét és az északi-tengeri térséget/La Manche-csatornát illetően is annak érdekében, hogy kiépüljön egy többoldalú együttműködési keret, amely hatékonyabbá teszi az együttműködés már meglévő formáit; ezzel összefüggésben utal a fekete-tengeri térségről szóló, 2007-ben elfogadott véleményére és a Duna-medencéről szóló, most készülő véleményére. Fontos, hogy az élenjáró balti-tengeri térség támogató szerepet vállaljon a többi stratégia kidolgozásában, és hogy a balti-tengeri térségben gyűjtött tapasztalatokat továbbadják, így segítve az együttműködési kilátások fejlesztését;

3. hangsúlyozza, hogy minden olyan célkitűzés esetében, amelyet az Európai Bizottság a stratégia kapcsán megfogalmaz, rendkívül fontos szerepet játszanak a helyi és regionális önkormányzatok;

4. megállapítja, hogy a kilenc Balti-tenger-menti államból nyolc az EU tagja, így szinte a teljes balti-tengeri partvidék az EU-hoz tartozik. A kilencedik állam, Oroszország geopolitikai és gazdasági szempontból nagyon fontos az EU számára. Ugyanez érvényes Norvégiára is, amely az EGT tagjaként és hagyományos együttműködési partnerként fontos szerepet tölt be a balti régióban. A Balti-tenger vízgyűjtő területét tekintve, környezetvédelmi szempontokból Fehéroroszország és Ukrajna is fontos;

5. megállapítja, hogy a balti-tengeri térséggel kapcsolatban több olyan speciális kérdés is létezik, amelyek jól kezelhetők regionális szinten. A Balti-tenger érzékeny, sekély, brakkvízű beltenger. A világ egyik legnagyobb hajóforgalmú beltengeréről van szó. A finn tengeröblében történő energiaszállítások 1995 óta a hétszeresére növekedtek, elérve most már az évi mintegy 140 millió tonnát. A Balti-tenger-menti államokra nagy gazdasági különbségek és jelentős gazdasági dinamika jellemző;

6. utal rá, hogy a régióban rendkívül nagy területi különbségek vannak. Svédország és Finnország északi részén rendkívül gyéren lakott területek vannak, amelyek távol esnek a közép-európai piacoktól. A Balti-tenger déli partvidékén európai mértékkel „normálisnak” mondható a népsűrűség, és a közép-európai felvevőpiacok is közelebb vannak;

7. hangsúlyozza, hogy a balti térség fontos nyersanyagokkal rendelkezik az EU számára. Ilyenek például az ércek és erdők, illetve ha Oroszországot és Norvégiát is hozzávesszük, az olaj és a gáz;

8. hangsúlyozza, hogy a balti-tengeri stratégiának ki kell terjednie a helyi és regionális önkormányzatokra és a polgárok szempontjaira;

9. úgy véli, hogy Oroszországot és Norvégiát is be kellene vonni a balti-tengeri stratégiába, még hozzá a kidolgozástól egészen a végrehajtásig. A hatékonyság érdekében a stratégiának kapcsolódnia kell az északi dimenzióhoz. Az északi dimenzió révén a balti-tengeri stratégia a Barents-régióra is kiterjed;

10. kiemeli, hogy az elmúlt húsz évben többértű együttműködést sikerült kialakítani minden szinten, még hozzá nem utolsósorban a határregiók és partnervárosok közötti elmélyített kapcsolatok keretében. Ez egyébként a balti-tengeri stratégia egyik fontos építőköve, melyet a markánsabb, közös balti-tengeri identitás kialakítására irányuló törekvésekben is fel kellene használni, hiszen ez utóbbi is a stratégia sikeres végrehajtásának egyik fontos feltétele;

11. összefoglalva megállapítja, hogy a balti-tengeri térség olyan különleges lehetőségeket és kihívásokat nyújt, amelyekkel makroregionális szemlélet vihető az uniós együttműködésbe. Ez a szemlélet azon a meggyőződésen alapszik, hogy a régió egyik részében végbemenő pozitív változások nem mennek egy másik rész fejlődésének kárára. Más szóval: a fenntartható növekedés nem nullszaldós. Ugyanakkor, amennyire lehetséges, ügyelni kell arra, hogy ez a makroregionális szemlélet ne a közösségi vívmányokat felülmúlni akaró, rivális szabályozási területek létrehozását ösztönözze: a cél nem az, hogy Európában több, egymással versengő belső piac alakuljon ki;

12. úgy véli, hogy a balti-tengeri stratégia a területi kohéziós politika megvalósításának egyik példája lehet;

13. azt is kiemeli, hogy a stratégia Európai Bizottság által megválasztott jellege kitűnően érzékelteti, hogy a fenntartható fejlődés három pilléren nyugszik: környezeti, gazdasági és szociális fenntarthatóságon. Ezt ki kell egészíteni azzal, hogy a balti-tengeri térségben rendkívül fontos szerepet játszanak az energiával kapcsolatos kérdések. A stratégiának megfelelően tükröznie kell ezt. A biztonság és az energiához való fenntartható hozzáférés nagyon fontos a régió gazdasági szempontból történő fenntartható fejlődéséhez;

14. rámutat arra, hogy az európai tengerpolitika regionális szintű végrehajtása a balti-tengeri stratégia alapvető elemét kell hogy képezze. A balti-tengeri stratégiával további lendület kellene adni annak a célkitűzésnek, hogy a Balti-tenger térségét a tengerpolitika terén bevált gyakorlatok európai modelljévé fejlesszék, amit számos balti-tengeri szervezet és a balti-tengeri parlamenti konferencia is kért. Az európai tengerpolitika integrált megközelítése és a balti-tengeri stratégia ágazatközi megközelítése tökéletesen illik egymáshoz, ezért összehangoltan kellene őket végrehajtani;

15. támogatja a hat balti-tengeri szervezet ⁽¹⁾ által javasolt Tiszta balti-tengeri hajózás elnevezésű ötpontos cselekvési tervet, amely egyszerre alkalmas arra, hogy bemutassa a balti-tengeri stratégia integratív megközelítését, és hogy kezelje a térség egyik legsúlyosabb problémáját: a hajók károsanyag-kibocsátásának növekedését. Ennek megfelelően az elképzelést érdemes volna a stratégia tervezett cselekvési tervén belüli vezető projektként támogatni;

16. utal rá, hogy számos jó példája van annak, hogy a helyi partnerségek milyen fontos szerepet játszanak a kedvező gazdasági és szociális fejlődés szempontjából. A balti-tengeri stratégia keretében ösztönözni kellene tehát a szociális gazdaság, a magáncégek, valamint a helyi és regionális önkormányzatok közötti helyi és regionális partnerségeket;

17. véleménye szerint azok a célok, melyeket az Európai Bizottság a balti-tengeri stratégia céljaiként kitűzött – tehát a környezeti fenntarthatóság, a gazdaságilag virágzó, valamint nyitott, vonzó és biztonságos régió megteremtése – jók, de nem elég konkrétak. Ez speciális kihívásokat jelent majd abból a szempontból, hogy melyek a legfontosabb prioritások, illetve a cselekvési terv súlypontjai. A stratégia sikeréhez döntő fontosságú lesz az illetékes adminisztratív szervekkel történő együttműködés, valamint az, hogy sikerül-e olyan többszintű kormányzási rendszereket létrehozni, amelyekben a helyi és regionális szint a végrehajtás részese;

18. hangsúlyozza, hogy ha azt akarjuk, hogy a balti-tengeri stratégiára a térség lakossága közös felelősséggel járjon, közös projektként tekintsünk, szorosabbra kell fűzni a Balti-tenger térségében élő emberek közötti kapcsolatokat. Ezt a polgárok, és különösen a fiatalok bevonásával zajló transznacionális folyamat keretében kell megvalósítani. Az egyik cselekvési terület a közös történelemfelfogásunk feltárása és javítása kell, hogy legyen, pl. a Balti-tenger történelméről szóló könyv közös megszerkesztése révén. A cél a közös balti-tengeri identitás kialakítása és megerősítése volna;

A döntéshozatali eljárás lefolytatása és formái

19. utal rá, hogy különböző politikaterületeken már most is számos makroregionális és nemzeti stratégia létezik a balti-tengeri régiót illetően. Egy sor példa is megemlíthető részterületekre vonatkozó sikeres projektekből. A balti-tengeri stratégia nagy esélye arra, hogy többletértéket teremtsen, az átfogó területi és politikai megközelítési módban, illetve abban rejlik, hogy egyesített és erőteljes végrehajtást tesz lehetővé;

20. aláhúzza, hogy a stratégia sikere azoknak az európai, makroregionális, nemzeti, regionális és helyi szereplőknek a széles körű mobilizálásától függ, akiket be kell vonni a kidolgozásba és a végrehajtásba is;

21. üdvözli ezért azt a széles körű konzultációs folyamatot, amelyet az Európai Bizottság végez a balti-tengeri stratégiával kapcsolatban. Az ügyet előmozdító konferenciákat és fórumokat szerveztek. Ezek jól mutatták, hogy milyen nagy elkötelezettség övezi a balti-tengeri témakörrel kapcsolatos kérdéseket. Ez az elkötelezettség fontos forrásnak számít, melyre építeni lehet a

stratégia végrehajtásakor. A rendezvények azt is bebizonyították, hogy a helyi és regionális önkormányzatok mind a négy célkitűzés kapcsán kulcsfontosságú szereplőknek számítanak;

22. hangsúlyozza, hogy a balti-tengeri stratégia sikere annak függvénye, hogy végrehajtásához biztosítanak-e forrásokat. Amennyiben úgy határoznak, hogy nem szabadítanak fel új eszközöket erre a célra, akkor a rendelkezésre álló eszközök átcsoportosításával kell biztosítani a szükséges forrásokat. Hamarosan tisztázni kell ennek lehetséges módját, szem előtt tartva a balti-tengeri stratégia céljait és követelményeit. Több politikaterületen is folynak olyan értékelések vagy reformokról szóló viták, amelyekbe bele kell venni a balti-tengeri stratégia szempontjait;

23. utal rá, hogy nem szabad alábecsülni a nehézségeket, még akkor sem, ha teljes az egyetértés a kihívásokról és az azok leküzdéséhez szükséges intézkedésekről. Úgy tűnik, nincs meg a teljes hajlandóság új intézmények kialakítására és új források rendelkezésre bocsátására. Ehelyett az az érv hangzik el, hogy hatékonyabban kell felhasználni a már meglévő struktúrákat és forrásokat. Dicséretes ugyan ez a megközelítés, az RB ugyanakkor utal rá, hogy ez nem szolgálhat mentesülésként az átcsoportosítások és új erőfeszítések megtételének elmulasztására. Különösen nagy szükség van ezért a politikai vezetésre és az egyértelmű felelősségvállalásra;

24. kiemeli, hogy a stratégia kialakításához, végrehajtásának megvitatásához és a megfelelő döntések meghozatalához platformokra és fórumokra van szükség, még akkor is, ha korábban abból indultak ki, hogy nincs szükség új struktúrák és szervezetek létrehozására;

25. javasolja, hogy a Tanács a stratégia keretében közös célokat és tevékenységeket határozzon meg, majd hozzon azokról döntést. A döntéseket kivétel nélkül az Európai Bizottság által irányított és a balti-tengeri térség kormányai, az Európai Bizottság, az Európai Parlament, valamint a helyi és regionális szint választott képviselőiből álló munkacsoportnak kell előkészítenie. A helyi és regionális szint képviselőit többek között a Régiók Bizottsága tagjai közül kell kiválasztani;

26. javasolja, hogy ezt a munkát az évente egyszer összeülő Baltic Sea Forum támogassa. A fórum az érintettek széles körét egyesíti, akiket hasonló elvek alapján választanak ki, mint azoknak a konzultatív konferenciáknak a résztvevőit, melyeket a balti-tengeri stratégia kidolgozása kapcsán azért hívnak össze, hogy megvitatassák a stratégia jellegét és a cselekvési program végrehajtását. A fórum éves ülésén regionális mutatókat és példákat tartalmazó jelentést terjesztenek elő a nyomon követésről és az eredményekről. Amennyiben bizonyos politikaterületeknek felelősei is vannak, ők is készítenek jelentést. A környezetvédelem területén például a Helsinki Bizottság (HELCOM) vállalja ezt. Ezen a fórumon Oroszország és Norvégia is képviselteti magát;

27. úgy véli, hogy neki is részt kellene vennie a Baltic Sea Forumon. Az RB balti-tengeri politikával foglalkozó interregionális csoportjának tevékenysége megfelelő módon kiterjed a balti-tengeri stratégia témájára is; a csoport tovább folytatja munkáját;

⁽¹⁾ Balti-tengeri Államok Szubregionális Konferenciája (BSSSC), a CPMR Balti-tengeri Bizottsága, a Balti-tengeri Fejlesztési Fórum, a Balti Euro-régió, a Balti Városok Uniója és a B7 – Balti-tengeri Szigetek Hálózata.

28. hangsúlyozza, hogy – bár a balti-tengeri stratégia a régióban található uniós tagállamoknak szól – Oroszország fontos szerepet játszik a stratégia legtöbb politikai területének végrehajtásában. A stratégiával kapcsolatos konkrét kérdésekről ezért olyan párbeszédet kell kezdeményezni Oroszországgal, amely egyenrangú kapcsolatokon alapul, és kiegészíti az északi dimenzió keretében folytatott átfogó strukturált párbeszédet;

29. megállapítja, hogy a balti-tengeri stratégia által érintett valamennyi országban kijelölik a kormány egyik vezető képviselőjét, aki a stratégia végrehajtásáért felelős. Ez a személy egyben kapcsolattartó is lehet. Ez a modell a 2005 óta a lisszaboni stratégia végrehajtására használt modellre alapulhatna;

30. azt is megállapítja, hogy a balti-tengeri stratégia részeit jelentő projektek a strukturális alapok meglévő struktúráinak keretében folynak. A támogathatósági kritériumokban figyelembe veszik a balti-tengeri stratégia prioritásait, és a döntéshozó testület vállalja magára az eredmények ellenőrzését. Az egyik fontos feladat az olyan iránymutató projektek ösztönzése lesz, amelyeknek a stratégia sikeres végrehajtásának szempontjából különösen fontos kérdésekben kell erősíteniük a balti-tengeri perspektívát. Ezeknek PR szempontból is nagyon hatékonyak kellene lenniük, jól tükrözve azt a törekvést, hogy a Balti-tenger térségéből például értékű régió váljon;

31. kiemeli, hogy a projektek komoly szerepet játszanak majd a végrehajtásban. Ebből adódóan nagyok az elvárások a résztvevőknek és az érdeklődőknek a sikeres projektek során gyűjtött tapasztalatokból történő célorientált, hatékony tanulásával szemben. Egy példa arra, hogy mindez hogyan történhetne, az a tanulási megbízás, amelyet a strukturális alap 2007–2013-as időszakban történő alkalmazására szolgáló svéd nemzeti stratégia keretében fogalmaztak meg;

32. azt ajánlja, hogy ruházzák fel speciális szereppel a balti-tengeri térségben működő szervezeteket; részt vehetnének például a Baltic Sea Forumon. A szervezetek azt a hagyományos együttműködést jelentik meg, amelyet a régióban közel húsz év alatt sikerült kialakítani. A szervezetek számos példával szolgálnak arra, hogy az Unióval határos balti-tengeri államok milyen konstruktívan és sikeresen képesek együttműködni;

33. utal rá, hogy a balti-tengeri együttműködés a régió számos városi partnerségében is testet ölt. Ezek egyrészt a kommunális és regionális alapfeladatokhoz kötődő szorosabb együttműködés kiindulópontját jelentik, másrészt pedig platformként szolgálnak a régió különböző részeiből érkező emberek között szervezett találkozókhoz. A találkozóknak köszönhetően sikerült kapcsolatokat kialakítani a felek között, közös tapasztalatokra szert téve és jobban megismerve egymást. Közös történelemszemlélet, illetve közös nézőpont alakult ki a kihívások és a problémák kapcsán is;

34. azt ajánlja, hogy a Baltic Sea Forum résztvevőinek egyik speciális feladata az ismeretterjesztés és a közvélemény tájékoztatása legyen a balti-tengeri stratégiáról, hiszen a polgárok aktív elkötelezettségének és közreműködésének hiányában nem alakulhat ki az a közös tudat, amelyre szükségünk van;

Környezeti fenntarthatóság

35. hangsúlyozza, hogy a balti-tengeri stratégiának a meglévő stratégiákból és kezdeményezésekből kell kiindulnia, és ezeket mindenképpen követnie kell. Ez elsősorban a HELCOM balti-tengeri cselekvési tervére és a tengeri stratégiára vonatkozik. A HELCOM programjának az az előnye is megvan, hogy azt már Oroszország is elfogadta;

36. kiemeli, hogy a legfőbb cél a fenntartható fejlődés kell, hogy legyen, amely a lisszaboni stratégia és a göteborgi menetrend három pillérére épül: a gazdasági, szociális és környezeti fenntarthatóságra. A stratégia egyik egyértelmű alpnézete az kell, hogy legyen, hogy a fenntartható fejlődés nem tekinthető olyan játésmánának, amelyben csak nyertesek és vesztesek vannak. Meg kell őrizni a teljes perspektívát, abból kiindulva, hogy miként függnek össze a különböző politikaterületek, és hogyan jelentik együttesen a fenntartható fejlődés alapját;

37. hangsúlyozza, hogy a balti térség gazdasági helyzetének az utóbbi időben tapasztalható drámai gyengülése nem vezethet ahhoz, hogy a környezeti érdekek háttérbe szorulnak;

38. úgy véli, hogy a környezeti fenntarthatóság célja kapcsán különösen egyértelművé válik, hogy milyen fontos Oroszország és a Balti-tenger tágabb értelemben vett vízgyűjtő területének, azaz Fehéroroszországnak és Ukrajnának a bevonása is a balti-tengeri stratégiába. Elég csak az olyan témakörökre gondolni, mint a szennyvízkezelés, a közlekedés, az energiahasználat, Kalinyingrád és Szentpétervár;

39. azt javasolja, hogy a környezetvédelem terén végzett munka során arra kell törekedni, hogy a balti térségből környezetvédelmi szempontból például értékű régió, illetve a természeti fenntarthatóság szempontjából „a legjobb gyakorlat régiója” váljon;

40. úgy látja, hogy a Balti-tenger speciális problémája az, hogy sekély tengerről van szó, amelynek csak korlátozott kapcsolata van az óceánnal. Vize aránylag hideg, így a vegyszerek csak lassan bomlanak le benne. A brakkvíz és a hideg éghajlat miatt a benne élő fajok száma sem túlságosan magas. A vízcseréhez sok időre van szükség. Ez összességében azt eredményezi, hogy rendkívül sokáig tart, amíg csökken a vegyszertartalom, vagy végbe megy a túltrágyázáshoz történő alkalmazkodás;

41. utal rá, hogy olyan megalapozott területrendezésre van szükség a partmenti területeken, amelynek a balti térség hat regionális szervezetének és hálózatának (BSSSC, B7 Baltic Islands Network, a balti-tengeri euróregió, Baltic Development Forum, az Európa Tengeri Peremterületei Konferenciájának (CPMR) a Balti-tengerrel foglalkozó bizottsága, a Balti Városok Uniója (UBC)) javaslataira kellene épülnie. Ezzel párhuzamosan az adott tervezési kompetenciából kell kiindulni, és teljes mértékben be kell tartani a szubszidiaritás elvét;

42. úgy véli, hogy megújuló és környezetbarátabb energiák felhasználása révén, illetve a kipufogógázok hatékonyabb tisztításával mindenképpen csökkenteni kell az éghajlatra káros gázok kibocsátását. A közúti, a tengeri és a légi közlekedésből származó gáz kibocsátást hosszú távon is vállalható szintre kell csökkenteni;

43. utal arra, hogy a Balti-tenger térségében a túltrágyázás jelenti az egyik legkomolyabb környezetvédelmi problémát. A HELCOM cselekvési tervének segítségével 2021-re el kell érni a térségben, hogy jó legyen a Balti-tenger környezeti állapota. A túltrágyázás fényében ez igen ambiciózus cél. A kezdeti szakaszban úgy lehet vállalható költségekkel komoly eredményeket elérni, hogy fellépnek a legjelentősebb szennyezési forrásokkal szemben. Ezt követően azonban az intézkedések magasabb határköltséggel járnak, a fenntarthatóság biztosítása pedig nagyobb követelményeket támaszt;

44. hangsúlyozza, hogy a közös agrárpolitika folyamatban levő felülvizsgálata kapcsán világosan ismertetni kell a környezeti hatásokat, és tekintettel kell lenni rájuk. Egy másik intézkedésjavaslat a foszfát alkalmazásának betiltása a mosóporokban. Németországban, Svédországban és más tagállamokban már létezik ilyen tilalom, konkrétan a háztartási mosószerre vonatkozóan. Esedékes volna az 1998. június 18-i 98/34/EK irányelv és a 2004. március 31-i 648/2004/EK rendelet felülvizsgálata is annak érdekében, hogy uniós szintű tilalom vonatkozzon ennek az anyagnak az összes tisztítószerben történő felhasználására, ideértve az ipari mosó- és tisztítószerket, valamint a mosogatógépekben használt tisztítószerket is. A szennyvizeknek a foszfáttól való hatékonyabb megtisztítása is jó eredményekre vezetne;

45. kiemeli, hogy a tengeri közlekedés most is és a jövőben is nagyon fontos lesz a balti térség gazdasági integrációja szempontjából. Foglalkozni kell azonban az ennek során felmerülő növekvő környezeti problémákkal. A HELCOM cselekvési terve jó kiindulási alapnak tekinthető ezen a téren, és több olyan költséghatékony intézkedés is van, amelyet meg lehetne hozni. Mindenek előtt csökkenteni kell a kén- és nitrogén-dioxid-kibocsátást. A 2008 októberében Gdanskban tartott fórumon több javaslatot is megvitattak. Ezek között például az olyan tengeri járművek használatának betiltását, amelyek nem felelnek meg az érvényben levő biztonsági követelményeknek (ún. norma alatti hajók). A szárazföldön már alkalmazott modellhez kapcsolódva további intézkedés lenne a szennyezési jogok kereskedelmének bevezetése a kén- és nitrogén-dioxidra a hajók esetében. Be kellene tiltani a réz használatát is a hajók és csónakok korrózió elleni festékrétegében. Biztosítani kellene, hogy a kikötőben horgonyzó hajók könnyebben hozzájuthassanak szárazföldi áramhoz;

46. utal arra, hogy a szennyvíztisztítás is fontos területet jelent a helyzet javulása szempontjából. Ebben központi szerepet tölt be a kommunális és regionális illetékesség. Ennek kapcsán utalni kell a „Water Users Partnership”-re, amelyet a balti-tengeri eurorégió hangsúlyozott a balti-tengeri stratégiáról folyó konzultációk során. Ennek lényege a vízforrások hatékonyabb kezelése;

47. aláhúzza, hogy a halállományt nem a mai szinten kell fenntartani, hanem ismét növelni kell. A halállomány gazdasági hasznosításakor a Balti-tenger kényes ökoszisztémájához igazodó alapelveket kell követni; ebben az összefüggésben örömmel veszi, hogy a Balti-tenger, a Bælték és az Øresund halászati erőforrásainak technikai intézkedések révén történő védelméről szóló 2187/2005/EK rendelet (2005. december 21.) elismeri a Balti-tenger halászati erőforrásainak sajátosságait; mindenekelőtt ki szeretné emelni, hogy ez a rendelet, melynek elfogadását az érintettekkel folytatott széles körű konzultáció előzte meg, 2006. január 1-je óta jelentősen egyszerűsítette a Balti-tenger halászati

erőforrásainak kezelését, és lehetővé tette, hogy a halászati erőforrások balti-tengeri államok közötti, a Nemzetközi Balti-tengeri Halászati Bizottság (IBSFC) általi többoldalú kezelését kétoldalú (az Európai Unió és az Orosz Föderáció általi) kezelés váltsa fel;

48. emlékeztet arra, hogy a gazdaságilag virágzó balti térség kulcsfontosságú elemeként az idegenforgalomnak is környezeti-leg fenntarthatónak kell lennie. Az ép, természetes környezet fontos alkotóeleme annak a képnek, mellyel a turisták a térségről rendelkeznek, és amely a régióba vonzza őket. A turizmus révén azonban fennáll a környezetkárosítás veszélye is, amely nagyban rontja ezt a képet;

Gazdaságilag virágzó régió

49. megállapítja, hogy a gazdasági növekedés hosszabb időszak után a balti térség jelenleg komoly gazdasági visszaesést él át. Gyors cselekvésre van szükség, ugyanakkor nem szabad szem elől téveszteni a balti-tengeri stratégia kiindulási alapjául szolgáló stratégiai szemléletmódot. A gazdasági fejlődéshez elválaszthatatlanul kötődik a változás, és még ha akut problémák háttérbe szorítják is a stratégiai perspektívát, az átfogó kihívások – demográfiai változások, nemzetközi verseny a globalizáció mentén – megmaradnak;

50. hangsúlyozza, hogy tovább kell dolgozni a régióban a belső piac hatékony és összehangolt megvalósításán. Ez fontos tényezőnek számít a balti térség prosperitásának szempontjából. Főként a kis- és középvállalkozásokat érintik a kereskedelmi akadályok és a bürokratikus nehézségek. A rendeletek eltérő értelmezései miatt új regionális kereskedelmi akadályok megjelenése fenyeget. Javítani kell az adott országok államigazgatásának és bíróságainak a belső piaccal kapcsolatos ismereteit. Fontosak az olyan fórumok is, ahol szavazni lehet és lehetőség van a tapasztalatok cseréjére. Ennek kapcsán utalunk a SOLVIT online hálózatra (<http://ec.europa.eu/solvit/>), amely információs pont a belső piaci jogalkotás végrehajtása során felmerülő problémák esetén;

51. hangsúlyozza, hogy a gazdaságilag virágzó balti térség egyik előfeltétele a vállalatok tevékenysége – elsősorban a kis- és középvállalkozásoké. Támogatni kell tehát a vállalkozói szellemet és a magát a vállalkozási tevékenységet. Javítani kell a kkv-k kockázati tőkéhez való hozzáférésén;

52. azt ajánlja, hogy erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a vállalkozások alapításakor könnyebben hozzá lehessen jutni kockázati tőkéhez, elsősorban kezdőtőkéhez („seed money”). Erőfeszítéseket kell tenni a vállalkozási kedv erősítésére is, főként a fiatal vállalkozó körében;

53. megállapítja, hogy az új vállalkozások alapításakor gyakran az innovációk gazdasági kiaknázhatósága áll az előtérben, függetlenül attól, hogy azok műszakilag mennyire igényesek; ezért azt ajánlja, hogy a balti-tengeri stratégia keretében kerüljenek szóba az olyan kérdések, mint az összehangolt klaszterpolitika, az összehangolt innovációs rendszerek, az innovációs programok és az iránymutató projektek. Javítani kell a piaci szereplőknek azon a lehetőségén, hogy saját országukon kívül a balti térség más államaiban is igényelhessenek eszközöket a kutatásra és fejlesztésre;

54. utal továbbá arra is, hogy már nagyon hamar kialakul a vállalkozói szellemmel kapcsolatos hozzáállás. Ezért szükség van a vállalkozói szellemre történő nevelésre és a téma tananyagként való kezelésére az iskolákban, egyetemeken és főiskolákon;

55. azt javasolja, hogy a balti-tengeri stratégia által érintett országok dolgozzanak ki közös programot a fenntartható idegenforgalom támogatására a régióban. Ennek kapcsán elsősorban a természet és a környezet értékét, illetve a gazdag kulturális és történelmi örökséget kellene kihangsúlyozni;

56. utal arra, hogy a balti térség gazdag nyersanyagokban, különösen ásványokban és fában. Meg kellene fontolni egy kimondottan a balti térségre vonatkozó ásványügyi stratégia kidolgozását, figyelembe véve a talajvédelem kereteinek meghatározásáról szóló irányelvjavaslatot (COM(2006) 232 végleges) (lásd a Régiók Bizottsága CdR 321/2006. sz. véleményét), amely, miközben közös talajvédelmi célokat tűz ki, nagymértékű rugalmasságot biztosít a tagállamoknak annak megválasztásában, hogy miként érik el ezeket a célokat (a célok elérése kötelező, de az eszközök szabadon választhatók). A virágzó gazdaság szempontjából fontos, hogy fenntartható módon termeljék ki ezeket a nyersanyagforrásokat, és úgy is gazdálkodjanak velük. Ez magas követelményeket támaszt a fenntartható közlekedési infrastruktúrával szemben;

57. megállapítja, hogy a balti térség gazdasági fejlődése szempontjából nagyon fontos szerepet töltenek be és fognak is betölteni az energiával kapcsolatos kérdések. Fontosak a nagyobb energiahatékonyságra irányuló erőfeszítések, alapvető fontosságú kérdés marad azonban az energiafordozókkal és a villamos energiával való biztos és stabil ellátás. Történelmi okokból a balti államok még mindig az orosz villamoshálózatra vannak rákötve. Északi és európai elektromos hálózatba kell őket integrálni, és egy uniós, illetve a balti térség számára kialakított energiapiac részévé kell válniuk. Ehhez csatlakozásokra, szabályok összehangolására és infrastrukturális beruházásokra van szükség;

58. kiemeli, hogy a munkavállalók szabad mozgása az integráció fontos részét képezi a balti térségben. Fontos a személyek szabad mozgásának következetes megvalósítása;

59. egyetért a Balti-tengeri Szakszervezetek Hálózatának (BAS-TUN) álláspontjával, mely szerint a balti-tengeri stratégiát szociális dimenzióval kellene kiegészíteni. A stratégiát fel kellene használni a térségbeli munkaerőpiacok tisztességes és megfelelő működésének biztosítására. A tisztességes munkakörülményekre a térség versenyképességének fontos tényezőjeként kellene tekinteni, mivel ezek egyre fontosabb előnyt jelentenek a magasán képzett munkaerőért folytatott versenyben;

60. hangsúlyozza, hogy a tudás és ezáltal az ún. „ötödik szabadságjog”, azaz a tudás szabad mozgása kiemelt szerepet játszik majd a jövőbeli versenyképesség és gazdasági fejlődés szempontjából. Fontos szempont a diákok mobilitása a balti térségben. Ez azonban most nagyrészt elkerüli a régiót. Kevés fiatal szeretne a balti térségben tanulni, pedig ez fontos lenne a komolyabb gazdasági integrációhoz. Úgy tűnik, hogy a balti térségben végzett tanulmányokat nem tekintik sikertényezőnek a karrier szempontjából. A balti-tengeri stratégia egyik fontos feladata annak elemzése, hogy ez miért van így, és mit lehet tenni annak érdekében,

hogy más balti államokban végzett tanulmányok vonzó alternatívaként jelenjenek meg. A tanulmányok minőségéről és feltételezhetően a nyelvtudásról van szó;

61. úgy véli, hogy a kutatók és a kutatási eredmények mobilitása a balti térség fejlődésének fontos sikertényezője. A kutatók mobilitása ösztönzésének komoly előfeltétele a finanszírozás és hogy vannak-e érdekes projektek. Fejleszteni kell a különböző szereplők közötti együttműködést – részben az egyetemek és főiskolák között, de a Triple Helix modell keretében a tudományos körök, a gazdaság és a közszereplők között is;

Nyitott és vonzó régió

62. úgy véli, hogy az arra irányuló erőfeszítéseknek, hogy a balti térségből nyitott és vonzó régió váljék, abból kell kiindulniuk, hogy egyrészt fizikai infrastruktúráról (pl. közlekedési rendszerekről), másrészt pedig a tudás, az információ, a szolgáltatások stb. továbbadására szolgáló tudásalapú infrastruktúráról is szó van. Ezenkívül nemzeti struktúrákat és rendszereket regionális szövetségé kell összekapcsolni. Manapság az az általános tendencia, hogy az infrastrukturális tervezések csak az országhatárig tartanak. Olyan perspektívára van szükség, amely az integrált balti-tengeri térség megteremtésére irányul. Ennek feltétele, hogy a kelet-nyugati perspektívát ugyanolyan komolyan vegyék, mint az észak-délit. A kelet-nyugati közlekedési folyosók megnyitják a balti térségtől keletre és dél-keletre levő piacokat is;

63. utal arra, hogy a balti térséget strukturális szempontból erős egyenlőtlenségek jellemzik a nagyon gyéren lakott északi területek és a sűrűn lakott déli vidékek között. Északon nagy távolságra vannak egymástól a nagyobb lélekszámú települések, a közlekedési hálózat pedig nem elég sűrű. A balti államok, a legészakibb régiók és a balti-tengeri térség központi területei közti összeköttetést javítani kell és be kell kapcsolni a TEN-T hálózatba. Égető szükség van a vasúti kapacitás növelésére;

64. azt ajánlja, hogy az integráció elősegítése érdekében a határon átnyúló közlekedést az eddigieknél jóval nagyobb mértékben együtt tervezzék meg. Így például a forgalom jobb menetével lehet számolni, amennyiben a vasúti közlekedést még inkább összességében tekintik át, és a vasúti közlekedésről szóló uniós irányelveket összehangoltan értelmezik;

65. utal arra, hogy a balti térség regionális közlekedési rendszerének egyik sajátossága, hogy valamennyi közlekedési eszköz egyformán fontos lesz. A közlekedést szárazföldön és tengeren is bonyolítják majd, pl. az áruszállítást vasúton, rövid tengeri útvonalakon, de a levegőben is. Ezért mindenképpen olyan közlekedési folyosókat kell kialakítani, amelyeknél zökkenőmentes a közlekedési módok közötti átmenet, azaz lehetővé válik az intermodalitás. Ez nagy logisztikai kihívásokkal jár, és a fenntarthatósági szempontok sem kevésbé fontosak;

66. hangsúlyozza, hogy az egyik fontos feladat a meglévő rendszerek jobb kihasználása lesz. Fel kell tárni a kapacitások gyenge pontjait, és ki kell küszöbölni ezeket. Össze kell kapcsolni egymással a nemzetközi, a nemzeti, a regionális és a helyi közlekedési rendszereket;

67. úgy véli, hogy folyamatosan ki kell építeni a TEN-T határokon átnyúló részeit, szem előtt tartva a „modalitás” javítását, valamint a versenyképes logisztikai hálózatok közötti együttműködést;

68. kiemeli, hogy bár az áruszállítás és nagyrészt a személyszállítás fő csapását is a tengeri és a szárazföldi közlekedés jelenti majd, nem szabad elsiklani a légi közlekedésnek a régióban lakók mobilitása szempontjából betöltött fontos szerepén sem. Mindenképpen tovább kell fejleszteni a légiközlekedési infrastruktúrát, méghozzá nem utolsósorban a regionális repülőtereken;

69. emlékeztet arra, hogy az Öresund hídnak infrastrukturális beruhásként milyen nagy jelentősége volt a regionális gazdasági életre, illetve a kapacitásbeli akadályok felszámolásában. A Fehmarnbelt híd megépítése is nagy jelentőséggel bírna. Minél előbb hozzá kellene látni a munkához;

70. utal arra, hogy a fizikai infrastruktúrába történő beruházások mellett elő kell mozdítani egy működőképes és integrált tudásalapú infrastruktúra kiépítését, azaz prioritást kell adni az IKT-nak. Az ilyen jellegű beruházások különösen fontosak lesznek a jövőbeli versenyképesség és fejlődés szempontjából, és szoftver-, illetve hardveralapú beruházásokat is szükségessé tesznek. Ez utóbbihoz tartozik a széles sávú összeköttetések további kiépítése a régióban, amely iránymutató projekt lehetne. Regionális felügyeletet kellene létrehozni az átláthatóság és a koordináció biztosítására. Fontos a szolgáltatásemlegesség, hogy a széles sáv kiépítése ne a szolgáltatóhoz kötődjön, és ne eredményezzen helyi vagy regionális monopóliumokat. A „puha infrastruktúra” például közös szabványokat jelent. Ilyen például az elektronikus azonosítás az egész balti térségben. Ez az IT-alapú szolgáltatások kereskedelmének egyik feltétele;

Biztonságos régió

71. emlékeztet arra, hogy a Balti-tenger már most is a világ egyik legnagyobb hajóforgalmú tengere, és a jövőben is az lesz. Jelenleg naponta több mint 2 000 hajó közlekedik rajta. Bár a gazdasági visszaesés ezen a téren is érezhető hatását, a hajóforgalom mégis növekedni fog. Az ENSZ Nemzetközi Tengerészeti Szervezete (IMO) az orosz felségvizektől eltekintve a Balti-tengert különösen érzékeny tengeri területnek (Particularly Sensitive Sea Area – PSSA) nyilvánította, ami lehetőséget teremt arra, hogy a balti-tengeri közlekedéssel kapcsolatos védelmi intézkedéseket lehessen hozni;

72. felhívja rá a figyelmet, hogy a nagyobb járműforgalom egyre nagyobb követelményeket támaszt majd a közös készütséggel és a bevetéssel kapcsolatos kapacitásokkal szemben. Drasztikusan megfogalmazva, a kérdés nem az, hogy a Balti-tengeren bekövetkezik-e egy nagyobb szerencsétlenség, hanem az, hogy

mikor. Ebben az esetben a hatások határokon átnyúlóan jelentkeznek, ezért megfelelő, határokon átnyúló készütségre és bevethető kapacitásokra van szükség;

73. összehangolt bevetési készütséget és a bevetésekhez összehangolt struktúrát sürget. A kezdetektől be kell építeni a helyi és regionális szempontokat. Az RB azt javasolja, hogy a „Baltic Master Project Action Plan” elnevezésű tervet megelőző készületi tervvel, a teljes balti térségre kiterjedő partrendezés fejlesztésével és megerősítésével, valamint a balti-tengeri hajómozgások hatékonyabb felügyeletével kell végrehajtani; ebben az összefüggésben felhívja a figyelmet az egyhéjazatú olajszállító tartályhajókról szóló rendeletre⁽¹⁾, és örömmel veszi, hogy az Európai Parlament 2009. március 11-én elfogadta a harmadik tengerbiztonsági jogalkotási csomagot (más néven: Erika III.). A csomag, amely 2012-ben lép hatályba, nemcsak az utasoknak biztosított kompenzációra tér ki, hanem az ellenőrzésekre, a halászhajók automatikus azonosítási és nyomkövetési rendszerrel (AIS) történő felszerelésére, a kikötő szerinti illetékes állam hatósága által végzett ellenőrzésre, a hajók biztosítására, a balesetek kivizsgálására és annak a hatóságnak a kijelölésére is, amely a veszélybe került hajók számára biztosítandó menedékhelyről dönt. Az RB hangsúlyozza azonban, hogy növelni kell a Finn-öbölbeli szállítás nyomkövetéséhez rendelkezésre álló kapacitást, hogy az egész Balti-tengert át lehessen tekinteni. Ajánlatos továbbá közös mechanizmust létrehozni az előírások betartásának ellenőrzésére;

74. hangsúlyozza, hogy a népegészségügyi kérdések olyan fontos területet jelentenek, amelyre figyelemmel kell lenni a balti-tengeri stratégiában. Problémákat okozhat, hogy a gyors gazdasági átalakulás nyomán a vidéken élő fiatalok a városokba költöznek. Az olyan társadalmi csoportok közötti jelentős különbségek, amelyekben még a szegénység is fokozódhat (pl. gyermekek esetében) most is és továbbra is komoly szociális problémát jelent. Az alkohol- és droproblémákhoz vezető társadalmi kirekesztődés és az életmódból adódó egészségügyi problémák további szociális gondokat jelentenek, melyeket összehangolt módon, regionális szinten kell kezelni;

75. rendkívül fontosnak tartja, hogy az egészségügyi kérdéseket az EU-val határos balti államokkal együtt vitassák meg. Oroszországban, Fehéroroszországban és Ukrajnában számos probléma van a közegészségügy terén. Ennek kapcsán fontos kiindulópont kell hogy legyen az északi dimenzió és annak idevonatkozó platformja, a „Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being” (NDPHS). Ez a partnerség fontos kiindulópont kell hogy legyen, melyet erősebben tudatosítani kell;

76. utal arra, hogy az NDPHS első számú prioritása a fertőző betegségek elterjedésének kézben tartása kell, hogy legyen. Ilyen például az AIDS/a HIV vírus, a tuberkulózis és az antibiotikumokkal szemben ellenálló mikroorganizmusok problémája. További prioritás kell, hogy legyen a szociális jólét javítása;

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 417/2002/EK rendelete (2002. február 18.) a kettős héjazatú vagy azzal egyenértékű szerkezeti megoldással rendelkező egyhéjazatú olajszállító tartályhajók gyorsított bevezetéséről.

77. emlékeztet arra, hogy a szervezett bűnözés komoly fenyegetettséget jelent a balti térség biztonságára nézve. A bűnszervezetek egyre leleményesebbek, és tevékenységük egyre inkább határokon átnyúlóvá válik. A Balti-tenger-menti államoknak ezért továbbra is közösen kell felvenniük a harcot a régióban jelentkező szervezett bűnözés, kábítószer-kereskedelem és embercsempészet ellen. Ezt a balti-tengeri stratégiában is hangsúlyozni kellene. A „Task Force on Organised Crime in the Baltic Sea Region” (BSTF) keretében már létezik regionális rendőrségi együttműködés. Ebben Norvégia, Izland és Oroszország, illetve az Europol és az Interpol is részt vesz. A balti-tengeri stratégia keretében el kellene mélyíteni ezt az együttműködést – az uniós keretek között is

létező együttműködés kiegészítéseként;

78. hangsúlyozza, hogy védelemre szorulnak a kritikus infrastruktúrák, tehát azok az intézmények vagy rendszerek, amelyek a központi társadalmi feladatok ellátásához, az egészségügyi ellátás, a biztonság és az emberek gazdasági és szociális jólétének biztosításához szükségesek. Az üzemzavarok vagy az ilyen intézmények tönkretétele komoly problémákkal járhat. A közlekedés, az energiaellátás és az információcsere olyan központi tevékenységekre jelentenek példát, amelyekhez működő infrastruktúrára van szükség.

Kelt Brüsszelben, 2009. április 22-én.

a Régiók Bizottsága elnöke
Luc VAN DEN BRANDE
